

דף סג.

עין משפט א. או"ח סימן קנא סעיף ה
עין סעיף קודם

עין משפט ב. או"ח סימן קנא סעיף ז

י. יכול לרוק כ ובלבד שישפשפנו ברגליו או אם היה שם מקום שאם ירוק בו לא יהיה נראה.

או"ח סימן צ סעיף יג

יד. מעיקר הדין מותר לרוק בבהכנ"ס שלא בשעת שמונה עשרה ל ודורסו ברגלו מ.

עין משפט ד. אהע"ז סימן כב סעיף טז

יח. לא ימנה אדם אפוטרופוס על ביתו, שלא ינהיג אשתו לעבירה.

דף סג:

עין משפט א. יו"ד סימן רמב סעיף לא

לא. מ. כל תלמיד חכם שדעותיו מכוונות אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו בחכמה אע"פ שלא למד ממנו כלום ס.

כ. היינו שלא בשעת תפלה כמ"ש בסי' צ"ז סעיף ב', ב"ח.

ל. אבל בשעת שמונה עשרה אסור כמבואר בסי' צ"ז סעיף ב', ב"ח. ט"ז ס"ק ג'. וגם שלא בשעת שמו"ע אם אומר שיר ושבח צריך לזוהר, ובפרט אם הוא בהזכרת שם השם.

מ. אבל האר"י ז"ל היה נזהר להבליעו במטפחת הביאו הכה"ח באות צ"ג.

נ. מברכות כ"ג ובגמ' בפ' הרואה אמרו דאלמלא לא מינה את יוסף הצדיק אפוטרופוס על ביתו לא היה בא לאותו מעשה.

ס. בפ"ה דאבות משנה ז'.

הגה: אין לאדם להורות עד ארבעים שנה ^ע אם יש גדול ממנו ^פ בעיר אע"פ שאינו רבו.

הגה: חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר משקול הדעת ^ז, אבל אם יש לו קבלה שאין הדין כן ושטעה, או שטעה בדבר משנה, יכול להתיר ^ק.

הגה: אפי' טעה הראשון בשקול הדעת יכול לישא וליתן עם המורה ההוראה עד שיחזור בו ^י, וע"כ אין איסור לשואל לשאול ^ש לשני, ובלבד שיודיע אותו ^ח שכבר הורה הראשון לאסור.

הגה: התיר הראשון וכבר חלה הוראתו ^א אין לשני לאסור מכח שיקול הדעת.

הגה: כל זה באותה הוראה עצמה, אבל במעשה אחר ^ב פשוט שיכול להורות

ע. משמע ארבעים שנה מיום שנולד, וכן פירש רש"י והר"ן, אבל בתוספות בסוטה דף כ"ב ע"ב פירשו משנה שהתחיל ללמוד ולא משנה שנולד. ש"ך ס"ק מ"ט.

פ. או זקן מיהו צריך שהזקן יהיה שוה לו בחכמה. ש"ך ס"ק נ"א. וכתב הש"ך בס"ק נ' דאם שניהם שוים מותר אע"פ שלא הגיע לארבעים וסיים דיש להחמיר.

צ. כ"כ ברי"ו בשם י"א, והיינו שכבר חלה הוראתו אבל אם שניהם בבית המדרש יכול להתיר כמו שכתבו הפוסקים, והביאם הש"ך בס"ק נ"ה, ש"ך ס"ק נ"ב. וכן הסכים בבית לחם יהודה.

ואפי' השני גדול ממנו בחכמה ובמנין, כ"כ הר"ן בפ"ק דע"ז בשם הראב"ד והריב"ש בס"י שע"ט אבל מדברי המהרי"ק אם השני גדול ממנו רשאי, שלא אמרו רק בחבירו. ש"ך ס"ק נ"ג.

וכיון שאין השני רשאי להתיר, אם עבר והתיר אינו מותר. כ"כ הר"ן, ש"ך ס"ק נ"ד.

ק. והש"ך בס"ק נ"ה חולק וס"ל דאף שיש לשני קבלה שאין הדין כן, אינו יכול להתיר.

ר. והיינו שיקול הדעת דפליגי בזה תרי תנאי או אמוראי או הפוסקים ופסק האוסר כחד מנייהו, והסוגיא דעלמא כמו השני, אבל אם אינו יכול להתברר שטעה בשקול הדעת אע"פ שהוא נושא ונותן עם המורה אינו יכול להתיר. ש"ך ס"ק נ"ח. ועיי' בש"ך ס"ק י"ד בחו"מ סי' כ"ה.

ש. כך גירסת הט"ז בס"ק י"ז.

ת. כמו שאמרו בע"ז י"ט ע"ב, הגאון.

א. והש"ך בס"ק נ"ט חולק על זה שהרי הטעם שאין חבירו יכול להתיר לא משום כבודו של חכם נגעו בה, אלא משום שויה חתיכה דאיסורא משמע דמעיקר הדין יכול להתיר גם בחלה הוראתו. והט"ז מחלק דאם כבר נעשה מעשה מחמת הוראה זו כגון שאכלו קצת ממנו או נתערב בין דבר היתר, אז אין השני יכול לאסור משא"כ בקבלו ההוראה לחוד יכול השני לחלוק ולהחמיר לאסור. ובנה"כ כתב על הט"ז דלא דק דמהרא"ש שהוא מקור לדין זה פ"י חלה הוראתו היינו נתפשטה הוראה זו ולאפוקי היו שניהם עדיין בבית המדרש.

ב. ואם החכם הראשון אסר מחמת חומר או גדר וסייג אין השני יכול להתיר אפי' במעשה אחר, כ"כ המהרש"ל. ש"ך ס"ק ס'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

מה שנראה לו.

עין משפט ב. יו"ד סימן רמו סעיף כא

כא. כח. אין דברי תורה מתקיימים במי שמרפה עצמו עליהם^א, ולא בלומדים מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה, אלא במי שממית עצמו עליה ומצער גופו תמיד ולא יתן שנה לעיניו ותנומה לעפעפיו.

הגה: לא יחשוב אדם לעסוק בתורה ולקנות עושר וכבוד עם הלימוד, כי מי שמעלה מחשבה זו בלבו אינו זוכה^ד לכתרה של תורה.

הגה: יעשה תורתו קבע ומלאכתו עראי, וימעט בעסק ויעסוק בתורה, ויסיר תענוגי הזמן מלבו. ויעשה מלאכה כל יום כדי חייו אם אין לו מה לאכול, ושאר היום והלילה יעסוק בתורה, ומעלה גדולה למי שמתפרנס ממעשה ידיו שנאמר "יגיע כפיך כי תאכל" וכו'.

הגה: כל המשים על לבו לעסוק בתורה ולהתפרנס מן הצדקה, ולא לעשות מלאכה הרי זה מחלל ה'^ה ומבזה התורה, שאסור ליהנות מדברי תורה, וכל תורה שאין עמה מלאכה גוררת עון וסופו ללסטם את הבריות.

ג. מימרא דר"ל בשבת דף פ"ג ע"ב, ובברכות דף ס"ג ע"ב. ולא בלומדים מתוך עידון. מסנהדרין קי"א ע"א. ולא מתוך אכילה ושתייה. מאבות פ"ו פת במלח וכו'.

ד. מעירובין נ"ה ע"א רבא אמר וכו'. ויסיר תענוגי הזמן מלבו. מעירובין נ"ד ע"א ורש"י שם ד"ה שדורסת.

ה. כמ"ש באבות פ"ד ר' צדוק אומר אל תעשם וכו'. ובנדרים ס"ב ע"א כל המשתמש. ובספר ראשון לציון למוהר"ר רבינו חיים בן עטר זצ"ל כתב דכל זה במי שהוא מטיל פרנסתו על הציבור או על הזולת שיושב ולומד ובהכרח על הציבור לפרנסו, אבל אם הציבור או היחיד מבקשים ממנו ללמוד בעדם או לזכות לאו איסורא עבד דכן מצינו היתר בהדיא שמח זבולון בצאתך וכו', והרבה כיוצא בזה וכן דייק הרמב"ם בפי' המשנה בהדיא אלא שיש הרבה חילוקים בצד ההיתר בענין זה. א'. מה שמותר לגמרי בזה ששנים שותפין אחד יוצא להכין טרף ופרנסה והשני יושב ולומד ומתחלקים הן בריוח הן בשכר כשמעון ועזריה. ב'. הלומד ומתפרנס מן הצדקה כדרך העניים כי לא מצא דרך שיתפרנס יותר טוב שילמד ויתפרנס מן הצדקה, ועכ"פ לא שיטיל עצמו על הציבור לומר להם פרנסוני ויבא עליהם בכח תורתו, בזה אסר הרמב"ם בכל מציאות שיהיה. החלוקה השלישית, שאם יש לו ב' אפשרויות להתפרנס משלו וללמוד חלק מהיום או לשבת כל היום וללמוד וליטול מאלה שנדבה רוחם לקיים עץ חיים למחזיקים בה, וסיים בזמניו עדיף ללמוד וליטול מהמבקשים ממנו ללמוד אבל לא יכריח לפרנסו, ע"ש.

וכל זה בבריאי ויכול לעסוק במלאכתו או בדרך ארץ קצת ולהחיות עצמו, אבל זקן או חולה מותר ליהנות מתורתו ויספקו לו.

הגה: י"א אפי' בריאי מותר ל' לספק לו מן הצדקה, וע"כ נהגו בכל מקומות ישראל שהרב של העיר יש לו הכנסה מאנשי העיר כדי שלא יצטרך לעסוק במלאכה בפני הבריות ותתבזה התורה בפני ההמון^ה, ודוקא חכם הצריך לזה אבל אם הוא עשיר אסור.

הגה: יש מקילין עוד ט' שמותר לחכם ולתלמידיו לקבל הספקה מן הנותנים, כדי להחזיק ידי לומדי התורה שע"ז יכולים לעסוק בתורה בריוח.

הגה: מ"מ מדת חסידות היא למי שאפשר לו להתפרנס ממעשה ידיו ולעסוק בתורה ומתנת אלהים היא.

הגה: כל מה שהתירו לרב היינו שנוטל משכורת קבועה מן הציבור אבל אין לו לקבל מתנות מן הבריות^ו, ומה שאמרו שכל המביא דורון לחכם כאילו הקריב בכורים היינו בדורון קטן^ז, שכן דרך בני אדם להביא דורון קטן לאדם חשוב אפי' הוא עם הארץ, אבל לקחת דבר חשוב כגון

ו. מירושלמי בסוף פאה, כך ציין הגאון והוא לשון הרמב"ם בפ"ג מת"ת.
ז. ב"י בשם תשובת הרשב"ץ, ועיין בש"ך ס"ק כ' שהביא הכ"מ שהאריך לדחות דברי הרמב"ם והאריך בראיות למתירין, וסיים שם הכלל העולה דכל מי שאין לו ממה להתפרנס מותר ליטול שכרו ללמד בין מהתלמידים עצמם בין מן הציבור.
ח. כ"כ האברבנאל על אבות.

ט. כמ"ש בכתובות קי"א ע"ב ובברכות י' ע"ב ובדף ל"ד ע"ב ובדף ס"ג ע"ב, ובחולין קל"ד ע"ב, וברש"י סוטה דף מ' ע"א ד"ה אמר רבי אבהו, ובהוריות דף י' ע"א ד"ה נתן, כן ציין הגאון.

י. כמ"ש בחולין מ"ד ע"ב, ובכסף משנה כתב דמותר לקבל דורון וכך פסק המהרש"ל שהרי לא כתיב בקרא ולוקח מתנות ימות. וגם הב"ח האריך בזה להתיר לראש ישיבה או אב"ד לקבל מתנות עד שיתעשר שהוא כמו נשיא וכהן גדול וסיים הש"ך בס"ק כ"א וכן נהגו. ועיין בדברי הט"ז בס"ק ז', שיש להרחיק מהכיעור לתבוע בפיו ליתן לו מתנות שבזה מבזים התורה ולומדיה דאפי' במתנות כהונה אסרו לשאול חלקו ק"ו בזה וצדיק באמונתו יחיה.

כ. ודוקא במביא מעצמו בלי סיבה ופניה רק לשם שמים אז מותר לקבל גם במתנה קטנה ומצוה איכא, והמונע עצמו מלקבל מונע ממנו חסד, ועיין במש"כ בברכי יוסף.

ממה שהתיר אסור, וע"ז אמרו "ודאישתמש בתגא חלף" ל.

הגה: י"א דמה שאמרו המשתמש בתגא חלף היינו משתמש בשמות מ.

הגה: מותר לת"ח לפרסם עצמו במקום שלא מכירים אותו אם צריך הוא לכך

ג.

ל. שזה חוזר על מי שעושה תורתו קרדום לחפור בה ומשתמש בכתרה של תורה חלף מן העולם. ש"ך ס"ק כ"ב. ובמגילה כ"ח ע"ב פירשו דאישתמש בתגא חלף היינו במי שמשתמש בשונה הלכות. ש"ך ס"ק כ"ג.

מ. בסמ"ג עשין י"ב מאבות דר"נ כתב היינו משתמש בשם המפורש. ובברכי יוסף כתב דבמהרח"ו בשער הקדושה חלק ב' שער ו' כתב היינו בשמות הקודש, ומי שעושה כן נעקר מן העולם וישתמד הוא או בניו, או ימות הוא או בניו או יעני הוא או בניו עכ"ל. ועוד כתב שם בחלק ו' סוף שער ו' דאסור להשתמש בקבלה מעשית כי בהכרח ידבק ברע וחושב לטהר נפשו ומטנפה, ומלבד שמטמא נפשו יענש בגהנם וגם בעה"ז קבלה בידינו כי יעני או יחלה בחלאים או ישתמד הוא או זרעו. ובספר חסידים כתב אם תראה אדם מתנבא על משיח דע כי היו עסוקים בכשפים או במעשה שם המפורש. ע"ש בברכי יוסף. נ. מנדרים ס"ב ורשב"א בסי' פ"ד.